

CONSILIUL LOCAL
MÂNDREȘTI

PRIMĂRIA COMUNEI
MÂNDREȘTI

INSTITUTUL DE
DEZVOLTARE URBANĂ

PROIECT

STRATEGIA DE DEZVOLTARE SOCIO-ECONOMICĂ A COMUNEI MÂNDREȘTI 2012-2016

Document realizat cu suportul PNUD - Moldova
în cadrul Proiectului „Sprijin APL din comunitățile țintă pentru a elabora / actualiza Strategiile de dezvoltare socio-economică în manieră participativă bazate pe DO și EG”

AUTORI

Unitatea Specializată pentru Planificare Strategică

1. Tudor Şuiu - primarul comunei Mândreşti, preşedintele "USPS";
2. Guzun Oxana - secretarul consiliului local;
3. Cebotari Angela – contabil – şef, primăria comunei Mândreşti;
4. Beţ Elena –specialist pentru percepere fiscală;
5. Machedon Pavel – specialist pentru reglementarea regimului funciar;
6. Mocanu Lina – asistent social.

Consiliul Participativ Local

1. Adam Angela – director adjunct educaţie l/t „Dm.Cantemir”,membru ONG „Mândreşti”;
2. Băţ Elena – funcţionar primărie;
3. Bejan Galina – reprezentant sectorul privat;
4. Bosîi Liudmila – consilier local;
5. Bulat Vasile - merceolog vicepreşedinte” ASECOOP” Mândreşti;
6. Bulat Nina – invalid gradul II;
7. Cebotari Angela - funcţionar primărie ;
8. Furculiţa Tudor Al. – consilier local , director SRL;
9. Furculiţa Tudor V. – consilier local ;
10. Guzun Oxana – funcţionar primărie ;
11. Gheorghişa Anastasia – bibliotecar „biblioteca publică Mândreşti”, invalid gradul II;
12. Harghel Gheorghe - pensionar;
13. Mardari Gheorghe – consilier local, preşedinte ONG „ABG Mândreşti”,
14. Macari Veniamin – consilier local;
15. Machedon Pavel preşedinte ONG „APP Codru”, consultant local”ACSA”;
16. Macari Valeriu – medic veterinar - serviciul veterinar de stat Teleneşti;
17. Marandici Adela – reprezentant sectorul privat ;
18. Macari Dumitru – elev , primarul consiliului local al tinerilor;
19. Mocanu Lina – asistent social primăria Mândreşti;
20. Munteanu Valeriu – medic IMSP CS Mândreşti;
21. Pălărie – Agrici Nicoleta – familie cu mulţi copii;
22. Popa Tamara – asistent medical L/T „Dm. Cantemir”, preşedintele ONG „APP Mândreşti”;
23. Potlog Andrei – preşedintele asociaţiei veteranilor;
24. Stratan Andrei – familie monoparentă cu mulţi copii;
25. Şuiu Tudor - primarul comunei Mândreşti;

Echipa de consultanţi ai IDU

1. Natalia Sava - Expert în administraţia publică locală
2. Stela Marandici - Expert în administraţia publică locală

CUPRINS:

NECESITĂȚI ȘI PRIORITĂȚI DE DEZVOLTARE A COMUNEI MÂNDREȘTI	4
1 CADRUL GENERAL AL STRATEGIEI	8
1.1 Viziunea.....	8
1.2 Misiunea	8
1.3 Valorile Strategiei.....	8
1.4 Obiective Strategice	9
2 CADRUL OPERAȚIONAL AL STRATEGIEI	10
2.1 Obiectiv Strategic 1. Renovarea și dezvoltarea continuă a infrastructurii sociale	11
2.2 Obiectiv Strategic 2. Un mediu economic favorabil dezvoltării antreprenoriatului.....	11
2.3 Obiectiv strategic 3. Conștientizarea și implicarea populației în utilizarea rațională a resurselor naturale și ameliorarea stării mediului ambiant.	12
2.4 Obiectiv strategic 4. Realizarea unui sistem instituțional modern, transparent, participativ și coezitiv	13
3 IMPLEMENTAREA ȘI MONITORIZAREA STRATEGIEI	14
3.1 Etape de Implementare	14
3.2 Monitorizarea Strategiei.....	15
3.2.1 Cadrul instituțional de monitorizare	15
3.2.2 Raportarea și Indicatorii de monitorizare	16
3.3 Riscuri și Impedimente de Implementare.....	19
4 PLANUL DE ACȚIUNI.....	20
4.1 Obiectiv Strategic 1. Renovarea și dezvoltarea continuă a infrastructurii sociale	20
4.2 Obiectiv Strategic 2. Un mediu economic favorabil dezvoltării antreprenoriatului.....	22
4.3 Obiectiv Strategic 3. Conștientizarea și implicarea populației în utilizarea rațională a resurselor naturale și ameliorarea stării mediului ambiant	24
4.4 Obiectiv Strategic 4. Realizarea unui sistem instituțional modern, transparent, participativ și coezitiv	25

Necesități și priorități de dezvoltare a comunei Mândrești

Localitatea Mândrești este o așezare moldovenească, datată cu anul 1492, amplasată în partea centrală a țării, la 10 km de orașul Telenești, pe dealurile Ciuluc, la confluența râurilor Ciulucul - Mijlociu cu Ciulucul – Mic. Localitatea Mândrești este o unitate administrativ-teritorială de bază, din componența căreia fac parte 2 sate: Codru și Mândrești.

Numărul, structura și dinamica populației este cel mai important factor, forța motrice a schimbărilor și dezvoltării (sau stagnării) oricărei localitate. Anume populația - adică componența după sex și vârstă, activitatea economică, necesitatea sa în locuințe, educație și cultură, în multe privințe determină ritmurile și stabilitatea creșterii economice, structura gradului de ocupare, organizarea sistemelor ocrotirii sănătății și învățământului, caracterul construcțiilor de locuințe, formarea zonelor de recreere.

Cu părere de rău, dezvoltarea factorului uman a cunoscut în ultima perioadă o serie de schimbări, preponderent negative. Situația economică nefavorabilă, confirmată cu schimbarea mentalității populației, a condus la scăderea alarmantă a natalității.

Populația comunei Mândrești constituie 4786 persoane. Structura pe sexe a populației constituie 2364 bărbați (49,39%) și 2422 (50,60%) femei. Densitatea populației este de 93 locuitori/km², ceea ce este cu 12,5 persoane la km² mai puțin decât media pe republică. Comparativ cu 01.01.2003 numărul populației comunei a scăzut cu 732 persoane sau cu 15,29 % din populația totală.

Numărul populației este în descreștere, sporul natural fiind negativ. Explicația scăderii numărului populației se regăsește atât în aportul demografic, cât și în evoluția migrației către centrele raionale sau în afara hotarelor țării.

Din numărul total al populației (4786) de locuitori ai comunei Mândrești, 696 (14,54%) persoane reprezintă populația săracă. Cauza principală a agravării situației privind sărăcia este insuficiența resurselor financiare, cauzată de lipsa locurilor de muncă.

O prioritate pentru localitate ar fi dezvoltarea sectorului economic și crearea locurilor de muncă, dezvoltarea spiritului antreprenorial, care ar avea efecte pozitive și de lungă durată asupra reducerii migrației, creșterea natalității.

Din datele analizate, se observă că ponderea cea mai mare din grupul persoanelor sărace o reprezintă vârstnicii în număr de 682 persoane sau 40,2 %. În anul 2011 se estimează o creștere a numărului de persoane cu dizabilități și anume de 334 persoane. În localitate 6,97 % din numărul total al populației sunt persoane cu invaliditate absolută, dintre care 15,26 % sunt cu dizabilități mintale și 84,73 % fiind cu dizabilități fizice.

O atenție sporită trebuie acordată persoanelor care fac parte din diferite grupuri vulnerabile (persoane în etate, persoane cu dizabilități, persoane sărace, șomerii, mamele cu mulți copii), care sunt discriminate de cele mai multe ori și sunt limitate la anumite servicii sociale.

Este indispensabilă atragerea investițiilor prin programe guvernamentale pentru crearea unui centru de servicii sociale destinat persoanelor din grupurile vulnerabile și crearea căilor de acces la instituțiile publice din localitate.

Infrastructura socială a comunei este slab dezvoltată, iar cea existentă necesită reparații și dotări cu utilaj, aparataj, mobilier necesar.

Instituțiile **sistemului de ocrotire a sănătății** prezente în comună asigură prestarea serviciilor de asistență medicală primară. Dotările cu echipament și medicamente sunt sub nivelul necesităților.

Între cazurile de morbiditate predomină afecțiunile aparatului cardiovascular și hepatice, care sunt cauzate de stresul zilnic al locatarilor cu privire la nevoile cu care se confruntă, cauzate de alimentarea incorectă, calitatea apei și a mediului ambiant.

Un factor extrem de important, care va ameliora situația în ocrotirea sănătății este implementarea asigurărilor obligatorii de asistență medicală și crearea OMF dotat cu utilaj performant și specialiști calificați în domeniu, efectuarea controlului medical eficient și complex la locul de trai.

Sistemul de educație a comunei este format din o instituție preșcolară cu o capacitate de 160 locuri, liceul din localitate, în care își fac studiile 536 de elevi. Salariile mizere a pedagogilor condiționează fluctuația cadrelor.

Condițiile de desfășurare a procesului instructiv-educativ sunt satisfăcătoare dar necesită a fi permanent asigurate cu resurse pentru buna funcționare. Este necesară crearea zonelor de agrement pentru tineri.

Activitatea culturală în comună este menținută prin intermediul Casei de Cultură și a bibliotecii publice. Bazele materiale a instituțiilor de cultură necesită modernizare și înnoirea inginerio-tehnică. Este limitat numărul lucrătorilor instituțiilor culturale educaționale, iar nivelul lor de salarizare provoacă fluctuația cadrelor.

Restabilirea tradițiilor cultural-istorice, a obiceiurilor și familiarizarea cu ele a generației noi reprezintă principalele direcții de activitate.

Infrastructura tehnico-edilitară este relativ dezvoltată. Localitatea nu este gazificată și nu dispune de un sistem de canalizare centralizată, de servicii de salubritate. Și în acest caz este indispensabilă implicarea sectorului privat în reabilitarea și dezvoltarea infrastructurii tehnico-edilitare.

La nivel de comunitate se organizează foarte puține activități cu implicarea populației, din aceste considerente este prezentă lipsa interesului persoanelor de rând, a agenților economici, a administrației publice de a contribui la crearea condițiilor mai bune. Se simte incapacitatea administrației publice locale de a mobiliza populația.

În comuna Mândrești, **situația economică** este caracteristică mediului rural din întreaga republică. Agricultură reprezintă în ansamblul economiei una din ramurile de mare importanță, menită să contribuie într-o măsură covârșitoare la relansarea creșterii economice, dar și sursa principală de existență pentru locuitorii comunei.

Economia locală a comunei este reprezentată prin 43 agenți economici și peste 1158 subiecți ai antreprenorialului, ce activează în agricultură, industrie de prelucrare, comerț și servicii.

În localitate agricultura este reprezentată mai mult de sectorul individual, 5 societăți cu răspundere limitată și 824 de gospodării țărănești.

Configurația terenurilor, clima zonei, terenurile dispersate, căile de acces, distanța față de centrul raional sunt factorii care au obligat la practicarea unei economii de tip agrar.

Următoare ramură ca pondere este comerțul, care este ca obiect de activitate a 20 agenți din localitate și 35 titulari de patentă. În sfera de prelucrare sunt antrenate 2 întreprinderi, care au ca obiect de activitate morărit și fabricare a uleiului.

Sectorul industrial deține circa 35% din volumul produsului social global al comunei ceea ce asigură 18% locuri de muncă și circa 44% a veniturilor bugetare. Există o tendință de extindere a sectorului industriei prelucrătoare prin construcția de încă a unei mori de prelucrare a grâului și a unei oloinițe.

Problemele sectorului de afaceri sunt cauzate de insuficiența materiei prime calitative, mijloacele fixe uzate fizic și moral, lipsa unui sistem de irigare modern, lipsa unei piețe de desfacere, tehnologiile și procesele tehnologice depășite, lipsa mijloacelor financiare pentru realizarea investițiilor.

Pentru îmbunătățirea situației din sectorul agricol este indispensabilă elaborarea și implementarea programelor, politicilor sociale locale și externe pentru dezvoltarea infrastructurii de servicii agricole, utilizarea tehnologiilor avansate în agricultură, crearea întreprinderilor de prelucrare a materiei prime, creșterea competitivității economice, care vor favoriza dezvoltarea rurală și respectiv vor îmbunătăți condițiile de trai a populației comunei.

Starea **mediului ambiant** este relativ bună, deoarece pe teritoriul acestea nu există depozite cu deșeuri toxice și organice. Totodată teritoriul comunei este poluat de gunoiștile autorizate, neautorizate și de activitatea zilnică a locuitorilor.

O altă sursă de poluare sunt deșeurile industriale ale întreprinderii de prelucrare a strugurilor. În urma prelucrării se formează deșeuri solide ce alcătuiesc aproximativ 25% din masa materiei prime.

Drept surse de poluare a mediului se prezintă și automobilele de mână a doua importate din Europa, starea tehnică a majorității din ele necorespunzând cerințele de nepoluare a mediului.

Asupra mediului înconjurător mai influențează prezența pe teritoriul comunei a stației de gaz lichefiat ELAN-GAZ, benzinăriei, cazangeriilor precum și activitatea locuitorilor manifestată prin arderea biomasei, a anvelopelor uzate și a materialului plastic. Evacuarea deșeurilor menajere se face individual. În comună nu există un serviciu specializat de salubritate.

Vegetația predominantă o formează plantele de cultură, viile și livezile. În pădurile care înconjoară localitatea cresc, în special, stejari, arțari, salcâmi, ulmi, tei.

Cu părere de rău, în ultimii ani fondul forestier existent este supus anual defrișărilor ilicite, deoarece este unica resursă naturală din zonă, lemnul fiind folosit în construcție, la încălzire și la confecționarea mobilei. Comuna nu are o zonă de odihnă amenajată și suferă de insuficiența resurselor acvatice.

În prezent, la nivelul comunei nu există nici o instituție abilitată cu protecția mediului înconjurător. În cadrul statelor de personal a primăriei nu a fost instituită o funcție de specialist în domeniul protecției mediului. Mai mult decât atât în comună nu activează ONG-uri în acest domeniu.

Pentru menținerea echilibrului ecologic al atmosferei este necesar elaborarea programelor locale de protecție a aerului și resurselor acvatice, stimularea utilizării resurselor și tehnologiilor ecologice, construcția unei stații de epurare și la fel este destul de importantă conștientizarea populației despre problemele protecției mediului.

Comuna Mândrești este definită conform Legii privind organizarea administrativ-teritorială a Republicii Moldova (nr. 764-XV din 27.12.2001). Reieșind din acest statut, în localitate sunt amplasate instituțiile care reprezintă **autoritățile publice locale de nivel I**, ce asigură prestarea servicii publice de nivel local.

Administrarea publică în unitățile administrativ-teritoriale se întemeiază pe principiile autonomiei locale, descentralizării serviciilor publice, eligibilității autorităților publice locale și consultării cetățenilor în probleme locale de interes deosebit.

Autoritățile administrației publice locale beneficiază de autonomie decizională, organizațională, gestionară și financiară, au dreptul la inițiativă în tot ceea ce privește administrarea treburilor publice locale, exercitându-și, în condițiile legii, autoritatea în limitele teritoriului administrat.

APL Mândrești este organizată și își desfășoară activitatea în conformitate cu legislația în vigoare, Regulamentul privind constituirea și funcționarea Consiliului c. Mândrești din 13.07.2007 și Regulamentul intern al primăriei c. Mândrești din 29.02.2008.

Capacitatea instituțională este afectată de reducerea drastică a serviciilor publice, neautomatizarea bazelor de date, lipsa mijloacelor de informare și asigurare a transparenței activității, metode învechite de administrare, numărul minim de structuri ale societății civile și slaba implicare a cetățenilor în gestionarea treburilor publice.

Deși dispune de un personal competent cu o bogată experiență în domeniu, fluctuația cadrelor poate afecta funcționarea serviciilor publice din cauza condițiilor de activitate și a salarizării necorespunzătoare atribuțiilor de serviciu. În anul 2010 bugetul comunei a constituit la partea de venituri în sumă de 6673,6 mii lei și cheltuieli în sumă de 6793,6 mii lei, cu deficit în sumă de 120,0 mii lei.

În urma analizei detaliate s-a constatat că este indispensabilă modificarea și perfectarea legislației cu privire la sprijinul autorităților locale, raionale și republicane. O soluție ar fi și consolidarea fondurilor extrabugetare și identificarea oportunităților și stabilirea relațiilor de înfrățire cu localități din străinătate.

1 Cadrul general al Strategiei

1.1 Viziunea

Analiza diagnostic privind situația socio-economică a evidențiat necesitățile și tendințele de dezvoltare ale localităților, în baza cărora a fost conturată următoarea viziune strategică de dezvoltare a comunei Mândrești pentru perioada 2012-2016:

O COMUNITATE VIABILĂ, CU ASPECT MODERN, AUTOSUFICIENTĂ ECONOMICĂ, PRINCIPII SOCIALE ȘI MORALE CONSTRUCTIVE ȘI DURABILE, BAZATE PE CULTUL DEZVOLTĂRII CAPACITĂȚILOR UMANE.

Viziunea reflectă imaginea comunei Mândrești și reprezintă punctul final de dezvoltare al comunității, fiind sinteza tuturor activităților planificate în prezenta Strategie. Strategia de dezvoltare socio-economică a satului are scopul să consolideze cooperarea tuturor actorilor, astfel încât, în următorii 5 ani viziunea să devină realitate.

1.2 Misiunea

Pentru realizarea Viziunii strategice misiunea comunității și a autorităților publice locale este:

DE A TRANSFORMA COMUNA MÂNDREȘTI ÎNTR-O COMUNITATE MODEL PRIN MENȚINEREA ȘI DEZVOLTAREA REALIZĂRILOR, IMPLEMENTÎND NOI MODALITĂȚI DE CREȘTERE CALITATIVĂ ȘI CANTITATIVĂ A VIEȚII, ÎNLĂTURÎND INDIFERENȚA POPULAȚIEI PRIN CONȘTIENTIZAREA ROLULUI EI, INVESTIND ÎN POTENȚIALUL UMAN ȘI VALORIFICÂNDU-L PERMANENT.

1.3 Valorile Strategiei

Realizarea viziunii și misiunii va fi asigurată de acceptarea de către fiecare cetățean al comunității a unui sistem de valori care vor deveni norme de conduită și atitudine general acceptate în următorii cinci ani. Acest sistem este compus din următoarele valori:

Cooperare. Strategia de dezvoltare va fi implementată doar lucrând împreună și în interes reciproc încercând să diminuăm divergențele la maximum.

Consultare. Orice acțiune cu impact asupra unei mari părți a comunității va fi discutată cu întreaga comunitate și implementată cu acordul majorității.

Activism. Această valoare este cheia succesului misiunii noastre și trebuie să se manifeste prin simțul răspunderii în îndeplinirea obligațiilor asumate și prin perseverența la toate etapele realizării Strategiei.

Competență. Este absolut necesară în soluționarea problemelor, un grad mai înalt de competență va avea drept rezultat obținerea unor performanțe mai înalte, catalizând realizarea scopurilor și îndeplinirea misiunii.

Profesionalism. Această valoare se va manifesta prin competență și rapiditate în soluționarea problemelor și va avea drept rezultat obținerea unor performanțe mai înalte, facilitând realizarea scopurilor și îndeplinirii misiunii.

Responsabilitate. Valoare obligatorie tuturor actorilor locali: APL, agenți economici, instituțiilor social - culturale și fiecărui membru a comunității în parte în activitatea cotidiană.

Transparență. O colaborare vizibilă, sinceră între actorii interni și externi. Fără transparență în acțiuni nu se poate obține o imagine reală a realizărilor comunei.

Respect reciproc. Atitudine de stimă reciprocă atât în relațiile de serviciu, oficiale, cât și cele cotidiene.

Toleranță. Capacitatea de a te abține în situații critice, în interesul cauzei, a majorității.

Meritocrație. Această valoare se va manifesta prin promovarea factorilor de decizie în dependență de competență și profesionalism având drept rezultat obținerea unor performanțe, facilitând realizarea tuturor scopurilor.

Interes reciproc. Numai prin interes reciproc este posibil realizarea unor lucruri frumoase, vom fi capabili să realizăm niște scopuri benefice, pentru comunitatea noastră.

Hărnicie. Valoarea care predomină în comunitatea noastră și se manifestă prin menținerea și ridicarea nivelului de trai a consătenilor.

Onestitate. Toate părțile implicate în procesul implementării Strategiei vor da dovadă de onestitate pentru a realiza o conlucrare sinceră întru realizarea succesului Strategiei.

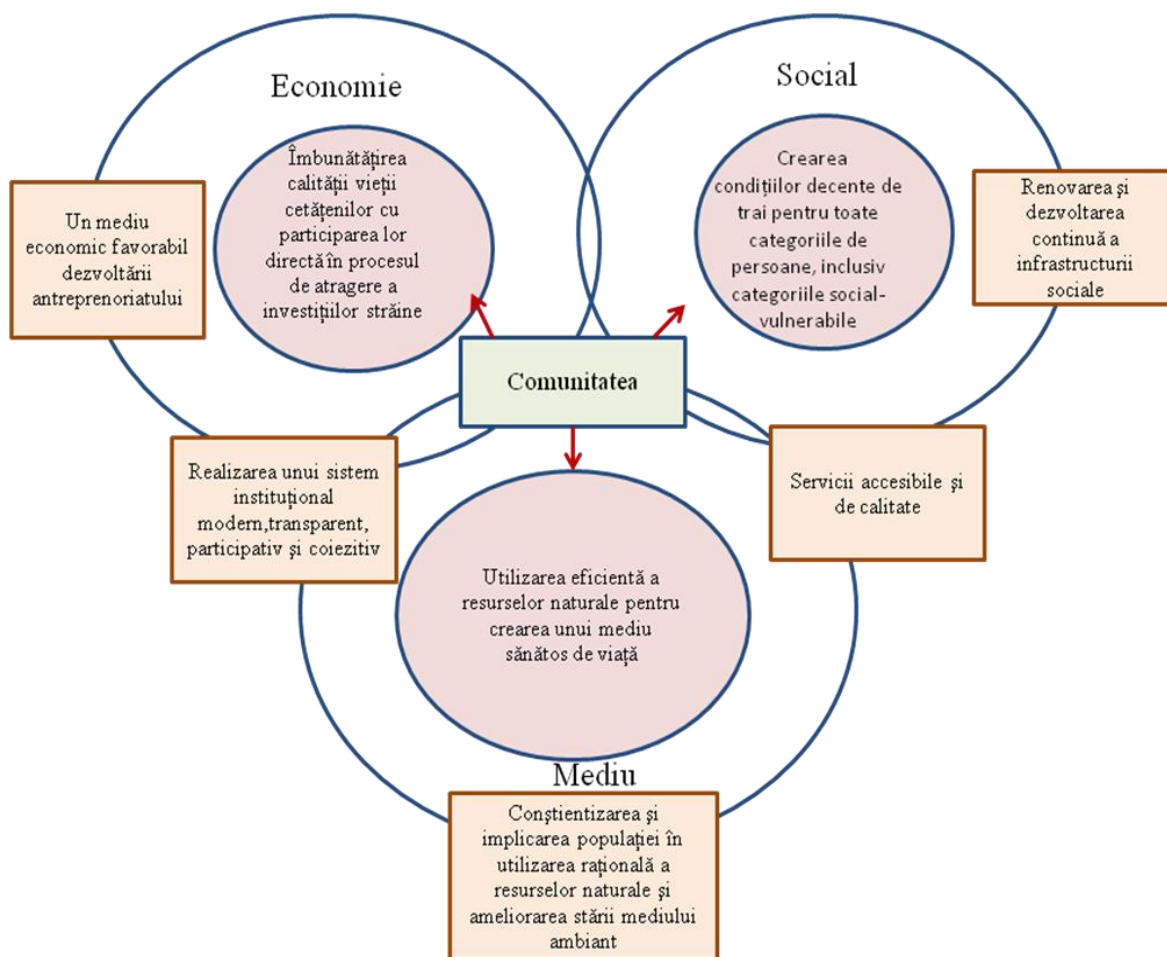
1.4 Obiective Strategice

Pentru realizarea Viziunii strategice activitățile tuturor factorilor implicați în procesul de dezvoltare locală vor fi orientate spre atingerea a patru obiective strategice:

- I. **RENOVAREA ȘI DEZVOLTAREA CONTINUĂ A INFRASTRUCTURII SOCIALE**
- II. **UN MEDIU ECONOMIC FAVORABIL DEZVOLTĂRII ANTREPRENORIALITĂȚII**
- III. **CONȘTIENȚIZAREA ȘI IMPLICAREA POPULAȚIEI ÎN UTILIZAREA RAȚIONALĂ A RESURSELOR NATURALE ȘI AMELIORAREA STĂRII MEDIULUI AMBIANT**

IV. REALIZAREA UNUI SISTEM INSTITUȚIONAL MODERN, TRANSPARENT, PARTICIPATIV ȘI COEZITIV

Obiectivele strategice rezultă din confluența celor trei factori ai procesului de dezvoltare durabilă la nivel local: Mediu, Societatea și activitatea Economică.

2 Cadrul operațional al Strategiei

În cadrul discuțiilor desfășurate la Atelierele de planificare strategică au fost discutate mai multe aspecte critice ale dezvoltării socio-economice ale localității. După analiza efectuată a necesităților și priorităților de dezvoltare a localității, având drept punct de reper Viziunea Strategică de Dezvoltare și Misiunea autorităților publice locale și a partenerilor locali de dezvoltare, au fost formulate Obiective Strategice de dezvoltare a localității pentru perioada următorilor 5 ani.

Pentru fiecare din Obiectivele strategice au fost identificate programe și proiecte /acțiuni necesare de realizat.

2.1 Obiectiv Strategic 1. Renovarea și dezvoltarea continuă a infrastructurii sociale

#	Programe	Acțiuni / Proiecte
1.	Reabilitarea instituțiilor sociale	• Renovarea și realizarea de reparații curente în cadrul instituțiilor educative (grădinițe, gimnaziu și liceu); • Dotarea bazei tehnico-materiale și didactice a instituțiilor educative; • Asigurarea Casei de Cultură cu aparataj modern.
2.	Dezvoltarea serviciilor de asistență socială	• Deschiderea unui centru de susținere a familiilor social vulnerabile; • Crearea unui centru de plasament pentru persoanele în etate; • Amenajarea căilor de acces în instituțiile publice pentru persoanele cu dizabilități.
3.	Dezvoltarea infrastructurii medicale	• Renovarea centrului medicilor de familie; • Dotarea OMF cu utilaj performant.
4.	Renovarea și extinderea infrastructurii utilităților publice	• Renovarea sistemului de aprovizionare cu apă potabilă și canalizare; • Renovarea și construcția canalelor de scurgere; • Construcția rețelei de gazificare; • Pavarea trotuarelor de pe străzile comunei (strada M.Eminescu); • Asigurarea iluminării străzilor adiacente; • Administrarea gunoștii autorizate conform standardelor și îmbunătățirea serviciilor de colectare și transportare a deșeurilor; • Reparația capitală a drumurilor asfaltate și asigurarea reparațiilor curente ale acestora; • Construcția și reparația drumurilor adiacente din comună.
5.	Dezvoltarea zonelor de agrement	• Crearea centrului de agrement pentru tineret; • Administrarea și întreținerea parcului din fața primăriei; • Amenajarea și întreținerea locurilor de joacă pentru copii în comună; • Renovarea locurilor de joacă pentru copii din incinta grădinițelor.

2.2 Obiectiv Strategic 2. Un mediu economic favorabil dezvoltării antreprenoriatului

#	Programe	Acțiuni/proiecte
1.	Promovarea și susținerea business-ului mic și mijlociu	• Organizarea seminarelor de instruire pentru fermieri, potențiali antreprenori; • Crearea Asociației Antreprenorilor Mândrești; • Dezvoltarea și prestarea serviciilor de informare și consultanță în agricultură; • Susținerea în crearea activităților de prelucrare a produselor agricole; • Promovarea creării ONG-urilor în domeniul economic;

#	Programe	Acțiuni/proiecte
		• Deschiderea unei mori de producere a făinii; • Deschiderea unei mori de producere a uleiului; • Crearea Centrului Agricol Mândrești care va activa în următoarele domenii: achiziționarea, depozitarea și comercializarea produselor agricole, asigurarea cu piese de schimb, echipament și utilaj agricol, prin intermediul unui magazin ce ar reprezenta producția oferită de vânzători de tehnică agricolă, asigurarea cu îngrășăminte chimice și material semincer; • Deschiderea unor ateliere de croitorie / cizmărie / frizerie.
2.	Dezvoltarea capacității de inovare și modernizare tehnologică	• Promovarea tehnologiilor avansate pentru producerea și procesarea produselor agricole competitive; • Renovarea și extinderea rețelei de irigare a terenurilor agricole.
3	Crearea unui climat investițional favorabil	• Îmbunătățirea gestionării terenurilor pentru investiții; • Atragerea investitorilor care să creeze locuri de muncă; • Atragerea de fonduri pentru dezvoltarea tehnicii agricole.

2.3 Obiectiv strategic 3. Conștientizarea și implicarea populației în utilizarea rațională a resurselor naturale și ameliorarea stării mediului ambiant.

#	Programe	Acțiuni/proiecte
1.	Crearea serviciului de salubritate în comună.	• Elaborarea planului de salubritate a localităților din componența comunei; • Amenajarea anuală și luarea sub control a gunoierilor autorizate; • Organizarea concursurilor anuale: "Cea mai curată stradă", "Cea mai îngrijită fântână".
2.	Reducerea nivelului de poluare a mediului ambiant	• Organizarea trimestrială a raidurilor ecologice pentru estimarea situației existente a stării sanitare a comunei; • Efectuarea analizelor și elaborarea studiilor privind nivelul de poluare a mediului ambiant; • Elaborarea și adoptarea planului local de protecție a resurselor acvatice și solului; • Implicarea populației în revitalizarea sondelor arteziene; • Organizarea ciclurilor de seminare despre importanța resurselor naturale, mijloace de prevenire a poluării apei potabile, impactul negativ a defrișării fâșiilor de protecție a terenurilor agricole.
3	Elaborarea planului de amenajare a teritoriului	• Sădirea unui parc în fața Memorialului Gloriei; • Ameliorarea stării actuale a parcului de la Primărie și Casa de Cultură; • Elaborarea și implementarea unor proiecte în aplicarea tehnologiilor pe anumite terenuri pilot; • Promovarea modelelor de succes obținute în implementarea noilor tehnologii.

2.4 Obiectiv strategic 4. Realizarea unui sistem instituțional modern, transparent, participativ și coezitiv

#	Programe	Acțiuni/proiecte
1.	Perfecționarea managementului APL	• Instruirea și perfecționarea continuă a consilierilor și funcționarilor publici; • Organizarea și desfășurarea permanentă a sondajelor de opinie publică; • Identificarea, elaborarea, implementarea și evaluarea proiectelor de finanțare; • Organizarea vizitelor de studiu și schimbului de experiență în managementul public.
2.	Facilitarea accesului la informație	• Editarea unui buletin informativ local; • Identificarea oportunităților și implementarea proiectelor de crearea a postului local de radio; • Crearea unui Centru de Informare și Acces la Informație; • Amenajarea unor panouri informative în diferite sectoare ale comunei și în satele din componența comunei; • Desfășurarea întâlnirilor periodice cu participarea reprezentanților grupurilor de sector și autorităților locale; • Elaborarea pagini WEB a comunei; organizarea și implementarea de campanii de educare și informare a populației pe subiecte menite să îmbunătățească stilul de viață în întreaga comunitate: protejarea naturii, colectarea deșeurilor, păstrarea curățeniei în locurile publice, voluntariat, etc.
3.	Promovarea relațiilor de parteneriat și cooperare la nivel local, raional, republican și internațional	• Susținerea ONG-urilor și promovarea activității acestora; • Elaborarea și adoptarea Cartei Albe a cooperării autorităților publice locale și societății civile; • Crearea grupelor de inițiativă (de spijin) în fiecare sector; • Desfășurarea seminarelor meselor rotunde pentru promovarea importanței activității ONG-lor; • Promovarea imaginii comunei în republică și peste hotare; • Identificarea oportunităților și stabilirea relațiilor de înfrățire cu localități din străinătate.

3 Implementarea și Monitorizarea Strategiei

3.1 Etape de Implementare

Procesul de implementare a strategiei de dezvoltare durabilă este lansat la momentul adoptării Strategiei de dezvoltare Durabilă de către Consiliul Local. Acest proces fructifică eforturile administrației publice locale, societății civile, grupurilor de inițiativă din partea locuitorilor comunei (din cadrul tuturor categoriilor vulnerabile), agenților economici, actorilor externi (Consiliul raional, Organizațiile internaționale) în realizarea tuturor acțiunilor.

Implementarea Strategiei de Dezvoltare a comunei Mândrești poate fi divizată în convențional în 3 etape:

Adoptarea Strategiei de dezvoltare. În cadrul acestei etape Strategia de dezvoltare este examinată în cadrul dezbaterilor publice la Adunarea Comunitară. După introducerea tuturor propunerilor și recomandărilor apărute, Strategia va fi înaintată Consiliului Local spre aprobare în ședință. . După aprobarea strategiei, Primăria va coordona elaborarea planurilor de acțiuni trimestriale și anuale privind realizarea strategiei în conformitate cu Planul Strategic de Acțiuni.

Implementarea Strategiei de Dezvoltare ține de realizarea tuturor acțiunilor, activităților, și proiectelor prioritare. Pentru fiecare acțiune, proiect se vor descrie activitățile necesare, responsabilii și perioada de desfășurare, vor fi identificate și asigurate sursele de finanțare a proiectelor propuse spre implementare.

Monitorizarea Strategiei de dezvoltare. În perioada de implementare responsabilii de realizarea planului de acțiuni vor raporta îndeplinirea activităților, proiectelor și atingerea obiectivelor specifice. Monitorizarea proiectelor, acțiunilor și strategiilor se va efectua prin intermediul Indicatorilor de implementare stabiliți. Actualizarea Planului Strategic de acțiuni se va efectua lunar, trimestrial, semestrial, anual în funcție de schimbările ce vor interveni.

3.2 Monitorizarea Strategiei

3.2.1 Cadrul instituțional de monitorizare

Procesul de monitorizare a strategiei constă în:

- evaluarea atingerii obiectivelor strategice și obiectivelor specifice care va fi realizată prin intermediul indicatorilor de implementare;
- raportarea rezultatelor evaluării.

Monitorizarea implementării strategiei se va efectua de către Comitetul de Monitorizare și Supraveghere (CMS), în componența căruia vor fi incluși reprezentanți ai tuturor factorilor implicați în dezvoltare: Consiliul Local, Primărie, Agenți economici, instituții educaționale, organizații non-guvernamentale.

Comitetul de Monitorizare și Supraveghere are următoarele responsabilități:

- aprobarea și implementarea Strategiei și a Planului de acțiuni;
- identificarea și asigurarea resurselor financiare necesare pentru implementarea proiectelor și acțiunilor;
- evaluarea activității de implementare a Strategiei;
- actualizarea strategiei în cazul apariției unor noi necesități sau realizării unor proiecte;
- analiza rapoartelor intermediare prezentate de responsabilii de implementare;
- analiza indicatorilor de implementare și evaluarea stadiului de realizare a fiecărei acțiuni;
- realizarea și prezentarea instrumentelor de monitorizare și evaluare (rapoartele finale de implementare a acțiunilor și proiectelor).

Comitetul de Monitorizare și Supraveghere va colabora în permanență cu Unitatea Specializată de Planificare Strategică și cu Consiliul Participativ Local, care reprezintă cele două unități ale cadrului instituțional de implementare.

În implementarea strategiei responsabilitățile de bază ale USPS vor fi:

- planificarea implementării acțiunilor;
- elaborarea și promovarea adoptării deciziilor privind acțiunile de implementare;
- coordonarea activităților de implementarea acțiunilor și proiectelor de dezvoltare;
- coordonarea activităților de atragere a surselor financiare alternative în scopul realizării problemelor identificate;
- monitorizarea implementării planului de acțiuni;
- elaborarea rapoartelor și prezentarea lor către Consiliul Local;
- acordarea asistenței tehnice și consultative în toate domeniile;
- elaborarea și dezbateră proiectelor prioritare de dezvoltare;
- analiza deciziilor privind diverse probleme ale satului;
- elaborarea și inițierea modificărilor în strategie;
- elaborarea studiilor și proiectelor de dezvoltare etc.

Responsabilitatea cea mai importantă a CPL în implementarea strategiei este asigurarea transparenței procesului de implementare, precum și a participării locuitorilor în implementarea planului de acțiuni, prin:

- avizarea și punerea în dezbatere a rapoartelor și proiectelor propuse de USPS și CMS;
- asigurarea cadrului participativ și organizatoric pentru implementarea Planului de acțiuni;
- propunerea și discutarea modificărilor în Planul de acțiuni;
- actualizarea planului și reactualizarea Strategiei;
- propagarea Concepțului de Dezvoltare Durabilă;
- propagarea principiilor Drepturilor Omului și a Egalității de Gen;
- consultarea USPS și CMS privind măsurile planului local de acțiuni;
- asigurarea transparenței în activitatea APL privind implementarea Planului de acțiuni;

Un rol important în procesul de implementare a strategiei îl are Consiliul Local, care se va ocupa nemijlocit de monitorizarea și evaluarea procesului de implementare a Planului de acțiuni; Competențele Consiliului local se vor axa pe :

- coordonarea activităților de antrenare a populației în acțiunile de realizare a proiectelor;
- promovarea dialogului permanent cu locuitorii, asigurarea transparenței în activitatea APL;
- încurajarea voluntarilor în diverse activități publice;
- stimularea și coordonarea conlucrării actorilor comunității în realizarea obiectivelor comune;
- parteneriatul cu APL, ONG, agenții economici, populație în ceea ce privește implementarea, monitorizarea și evaluarea strategiei.

Numai cu eforturi comune va fi posibil ca Strategia de Dezvoltare Durabilă a comunei Mândrești să fie realizată în viață.

3.2.2 Raportarea și Indicatorii de monitorizare

Raportarea implementării strategiei se va efectua prin elaborarea și prezentarea de către responsabilii de implementare a rapoartelor trimestriale către Comitetul de Monitorizare și Supraveghere privind realizarea planului de acțiuni și a obiectivelor specifice. Anual Comitetul de Monitorizare și Supraveghere va prezenta Consiliului Local raportul de evaluare a implementării Strategiei.

Evaluarea implementării Strategiei se va efectua prin analiza indicatorilor de performanță. Pentru fiecare acțiune planificată sunt stabiliți anumiți indicatori de implementare care vor fi monitorizați. În baza informațiilor furnizate de responsabilii de implementare, beneficiarii sau instituțiile specializate vor stabili nivelul și gradul de implementare a acțiunilor și gradul de realizare a obiectivelor fixate.

Obiectiv Strategic 1. Renovarea și dezvoltarea continuă a infrastructurii sociale

Program	Indicatori de monitorizare
Reabilitarea instituțiilor sociale	• Număr de unități de infrastructură reabilite; • Baze tehnico-materiale și didactice îmbunătățite; • Numărul de persoane beneficiare; • Numărul de absolvenți ce activează în comună; • Suma alocată pentru procurarea materialelor didactice și educaționale; • Suma alocată pentru procurarea aparatajului modern în casa de cultură.
Dezvoltarea serviciilor de asistență socială	• Numărul beneficiarilor a serviciilor de asistență socială; • Numărul structurilor nou înființate în domeniul asistenței sociale; • Numărul persoanelor în etate ce sunt plasate în centru.
Renovarea și extinderea infrastructurii utilităților publice	• Lungimea rețelelor de apă și canalizare renovate și construite; • Lungimea canalelor de scurgere a apelor pluviale; • Numărul gospodăriilor conectate la sursa de gaz; • Lungimea trotuarelor pavate; • Numărul de străzi iluminate; • Numărul de beneficiari ai serviciului de salubritate; • Lungimea drumurilor reparate, construite.
Dezvoltarea infrastructurii medicale	• Baza tehnico-materială îmbunătățită; • Racordarea la utilități publice; • Achiziționarea unui transport de urgență; • Numărul beneficiarilor.
Dezvoltarea zonelor de agrement	• Număr de locuri de joacă amenajate; • Diversitatea echipamentelor de joacă aduse în locurile din incinta grădiniței de copii; • Numărul de persoane beneficiare; • Număr de facilități oferite.

Obiectiv Strategic 2. Un mediu economic favorabil dezvoltării antreprenoriatului

Program	Indicatori de monitorizare
Promovarea și susținerea business-ului mic și mijlociu	• Numărul de participanți la seminarele de instruire; • Volumul surselor atrase prin proiecte implementate de ONG-urile economice; • Număr de beneficiari; • Număr de servicii prestate; • Număr de afaceri noi înregistrate; • Volumul tranzacțiilor Centrului Agricol; • Numărul de beneficiari ai Centrului Agricol.
Dezvoltarea capacității de inovare și modernizare tehnologică	• Creșterea calității produselor agricole; • Tehnologii avansate promovate în agricultură; • Numărul de utilaje agricole achiziționate; • Numărul beneficiarilor.

Program	Indicatori de monitorizare
Crearea unui clima investițional favorabil	• Terenuri utilizate pentru investiții • Bază de date actualizată a potențialului investițional • număr de investitori atrași; • număr de afaceri noi deschise; • număr de locuri de muncă create

Obiectiv Strategic 3. Conștientizarea și implicarea populației în utilizarea rațională a resurselor naturale și ameliorarea stării mediului ambiant

Program	Indicatori de monitorizare
Crearea serviciului de salubritate în comună.	• Numărul platformelor existente pentru pre colectarea deșeurilor; • Amenajarea gunoștilor autorizate; • Numărul acțiunilor desfășurate; • Km de suprafețe curățate.
Reducerea nivelului de poluare a mediului ambiant	• Numărul de raiduri ecologice pentru estimarea situației existente a stării sanitare a comunei; • Numărul seminarelor desfășurate despre importanța resurselor naturale mijloace de prevenire a poluării apei potabile, impactul negativ a defrișării fâșiilor de protecție a terenurilor agricole.
Elaborarea planului de amenajare a teritoriului	• Suprafața de spații verzi regenerate; • Numărul de copaci sădiți.

Obiectiv Strategic 4. Realizarea unui sistem instituțional modern, transparent, participativ și coezitiv

Program	Indicatori de monitorizare
Perfecționarea managementului APL	• Număr de consilieri și funcționari instruiți; • Număr de seminarii; • Număr de funcționari participanți la cursurile de perfecționare; • Numărul de sondaje de opinie desfășurate.
Facilitarea accesului la informație	• Număr de ediții ale buletinului informativ editate; • Numărul de emisiuni ale postului local de radio; • Număr de panouri informative amenajate; • Numărul întrunirilor desfășurate; • Număr de participanți la întruniri; • Numărul de accesări a paginii WEB; • Numărul de posturi a sistemului informațional ale Primăriei; • Număr de participanți la cursurile de instruire.
Promovarea relațiilor de parteneriat și cooperare la nivel local, raional, republican și internațional	• Numărul de parteneriate instituite prin adoptarea Cartei Albe; • Număr de grupuri de inițiativă create; • Număr de seminare și mese rotunde desfășurate; • Numărul ONG locale înregistrate; • Numărul proiectelor realizate de ONG; • Număr de acorduri de colaborare (înfrățire) încheiate.

3.3 Riscuri și Impedimente de Implementare

Realizarea efectivă a acțiunilor propuse în Strategia de dezvoltare poate fi împiedicată de prezența anumitor riscuri și impedimente de implementare. Riscurile și impedimentele aferente implementării strategiei de dezvoltare pot fi divizate în două categorii: (i) interne și (ii) externe.

Domeniu	Descriere
Riscuri și impedimente interne	
Managementul implementării strategiei	• Confruntări de interese privind implementarea strategiei; • Experiență nesemnificativă în elaborarea, promovarea și gestionarea proiectelor de dezvoltare; • Prevalarea intereselor personale; • Resurse financiare limitate; • Lipsa capacităților de atragere a investițiilor.
Parteneriat	• Neconlucrarea autorităților publice locale cu sectorul de afaceri și comunitatea; • Indiferența și neimplicarea populației în susținerea activităților; • Neimplicarea partenerilor naționali și internaționali.
Dezvoltarea economică	• Lipsa interesului din partea comunității de afaceri în dezvoltarea bazei economice locale; • Dependența sectorului agrar de condițiile naturii.
Social	• Resurse limitate pentru acordarea asistenței sociale; • Pauperizarea continuă a populației; • Emigrarea forței de muncă.
Mediu	• Lipsă de dorință a populației de a conștientiza pericolul folosirii apei poluate asupra sănătății lor; • Lipsa doritorilor de a presta servicii de salubritate.
Riscuri și impedimente externe	
Cadrul politico-juridic	• Instabilitatea cursului politic; • Contradicția și instabilitatea legislației în vigoare.
Relații parteneri externi	• Lipsa conlucrării cu autoritățile publice raionale și centrale; • Micșorarea cuantumului transferurilor de la bugetul raional.
Starea economiei	• Potențial investițional redus; • Inaccesibilitatea piețelor de desfacere de peste hotare; • Infrastructură de afaceri nedezvoltată; • Instabilitatea economică.

4 Planul de acțiuni

4.1 Obiectiv Strategic 1. Renovarea și dezvoltarea continuă a infrastructurii sociale

Program	Acțiuni/proiecte	Perioada de implementare	Responsabil	Cost estimativ, Lei	Surse potențială de finanțare
Reabilitarea instituțiilor sociale	Renovarea și realizarea de reparații curente în cadrul instituțiilor educative (grădinițe, gimnaziu și liceu)	2012-2016	Primăria	200 000	Buget local, Surse atrase, Proiecte
	Dotarea bazei tehnico-materiale și didactice a instituțiilor educative	2012-2013	Primăria, Consiliul Local,	100 000	Surse atrase, Buget local
	Asigurarea casei de cultură cu aparataj modern	2012-2014	Consiliul local	100 000	Surse atrase
Dezvoltarea serviciilor de asistență socială	Crearea unui centru de plasament pentru persoanele în etate	2013-2016	Primăria	800 000	Surse atrase, Proiecte
	Amenajarea căilor de acces în instituțiile publice pentru persoanele cu dizabilități	2012-2013	Primăria	100 000	Bugetul local, Surse atrase, Proiecte
	Deschiderea unui centru de susținere a familiilor social vulnerabile.	2013-2015	Primăria	5 000 000	Surse atrase, Proiecte
Dezvoltarea infrastructurii medicale	Renovarea centrului medicilor de familie	2012-2013	Primăria Ministerul Sănătății	500 000	Buget local, Buget raional, Surse atrase
	Dotarea OMF cu utilaj performant	2012-2013	Primăria, Ministerul Sănătății	200 000	Buget local, Surse atrase
Dezvoltarea zonelor de agrement	Crearea centrului de agrement pentru tineret.	2012-2014	Primăria	1 000 000	Surse atrase, Proiecte
	Administrarea și întreținerea parcului din fața primăriei	2012-2016	Primăria	10 000	Buget local, Surse atrase

Program	Acțiuni/proiecte	Perioada de implementare	Responsabil	Cost estimativ, Lei	Surse potențială de finanțare
	Amenajarea și întreținerea locurilor de joacă pentru copii în comună	2012-2014	Primăria	30 000	Buget local, Proiecte, Surse atrase
	Renovarea locurilor de joacă pentru copii din incinta grădinițelor	2012-2013	Primăria	100 000	Buget local, Surse atrase
Renovarea și extinderea infrastructurii utilităților publice	Pavarea trotuarelor de pe străzile comunei (strada M. Eminescu)	2011-2012	Primăria, APL	210 000	Buget Local, Buget raional Proiecte
	Reparația capitală a drumurilor asfaltate și asigurarea reparațiilor curente ale acestora	2012-2016	Primăria, APL	150 000	Surse atrase, Proiecte
	Reparația, iluminarea străzilor adiacente din comună	2013-2015	Primăria, APL	200 000	Bugetul local, Surse atrase, Proiecte
	Renovarea sistemului de aprovizionare cu apă potabilă și canalizare	2012-2014	Primăria	100 000	Buget local, Surse atrase
	Renovarea și construcția canalelor de scurgere	2012-2015	Primăria	100 000	Buget local, Surse atrase
	Construcția rețelei de gazificare	2012-2014	Primăria	20 000 000	Buget local, Surse atrase, Proiecte
	Administrarea gunoiștii autorizate conform standardelor și îmbunătățirea serviciilor de colectare și transportare a deșeurilor.	2012-2014	Primăria	100 000	Surse atrase, Buget local

4.2 Obiectiv Strategic 2. Un mediu economic favorabil dezvoltării antreprenoriatului

Program	Acțiuni/proiecte	Perioada de implementare	Responsabil	Cost estimativ, Lei	Surse potențială de finanțare
Promovarea și susținerea business-ului mic și mijlociu	Organizarea seminarelor de instruire pentru fermieri, potențiali antreprenori	2012-2014	Primăria, APL	20 000	Surse atrase
	Crearea Asociației Antreprenorilor Mândrești	2012-2014	Primăria, APL	15 000	Surse atrase, Buget local
	Dezvoltarea și prestarea serviciilor de informare și consultanță în agricultură	2012-2016	Primăria, APL, Agenții economici	20 000	Surse atrase
	Promovarea creării ONG-urilor în domeniul economic	2012-2014	Primăria, APL, Agenții economici	20 000	Surse atrase, Proiecte, Buget local
	Susținerea în crearea activităților de prelucrare a produselor agricole (legume, fructe, lactate).	2014-2016	Primăria, Agenții economici	80 000	Surse atrase, Proiecte, Buget local
	Crearea Centrului Agricol Mândrești care va activa în următoarele domenii: achiziționarea, depozitarea și comercializarea produselor agricole, asigurarea cu piese de schimb, echipament și utilaj agricol, prin intermediul unui magazin ce ar reprezenta producția oferită de vânzători de tehnică agricolă, asigurarea cu îngrășăminte chimice și material semincer.	2014-2016	Primăria, Agenții economici	800 000	Surse atrase, Buget local, Proiecte
	Deschiderea unei mori de producere a făinii	2013-2016	Primăria, Agenții economici	300 000	Surse atrase, Proiecte
	Deschiderea unei mori de producere a uleiului	2013-2016	Primăria, Agenții economici	350 000	Surse atrase, Proiecte

Program	Acțiuni/proiecte	Perioada de implementare	Responsabil	Cost estimativ, Lei	Surse potențială de finanțare
	Deschiderea unor ateliere de croitorie / cizmărie / frizerie;	2014-2016	Primăria, Agenții economici	200 000 000	Surse atrase, Proiecte, Buget local
Dezvoltarea capacității de inovare și modernizare tehnologică	Promovarea tehnologiilor avansate pentru producerea și procesarea produselor agricole competitive	2012-2016	Primăria, APL	45 000	Surse atrase
	Renovarea și extinderea rețelei de irigare a terenurilor agricole	2012-2016	Primăria, APL	100 000	Surse atrase
Crearea unui climat investițional favorabil	Îmbunătățirea gestionării terenurilor pentru investiții	2012-2015	Primăria	20 000	Buget local
	Atragerea investitorilor care să creeze locuri de muncă;	2012-2016	Primăria	30 000	Buget local Surse atrase
	Atragerea de fonduri pentru dezvoltarea tehnicii agricole.	2012-2016	Primăria Agenții economici	25 000	Buget local Surse atrase

4.3 Obiectiv Strategic 3. Conștientizarea și implicarea populației în utilizarea rațională a resurselor naturale și ameliorarea stării mediului ambiant

Program	Acțiuni/proiecte	Perioada de implementare	Responsabil	Cost estimativ, Lei	Surse potențiale de finanțare
Crearea serviciului de salubritate în comună.	Elaborarea planului de salubritate a localităților din componența comunei.	2012-2014	Primăria	20 000	Buget local, Surse atrase
	Amenajarea anuală și luarea sub control a gunoierilor autorizate.	2012-2016	Primăria	20 000	Buget local, Surse atrase
	Organizarea concursurilor anuale: "Cea mai curată stradă", "Cea mai îngrijită fântână".	2013-2016	Primăria	10 000	Buget local, Surse atrase
Reducerea nivelului de poluare a mediului ambiant	Organizarea trimestrială a raidurilor ecologice pentru estimarea situației existente a stării sanitare a comunei.	2013-2016	Primăria, ONG	10 000	Buget local, Surse atrase
	Efectuarea analizelor și elaborarea studiilor privind nivelul de poluare a mediului ambiant.	2014-2015	Primăria, ONG	10 000	Buget local, Surse atrase
	Elaborarea și adoptarea planului local de protecție a resurselor acvatice și solului.	2013-2014	Primăria, ONG	10 000	Buget local, Surse atrase
	Implicarea populației în revitalizarea sondelor arteziene.	2012-2014	Primăria, ONG	15 000	Buget local, Surse atrase
	Organizarea ciclurilor de seminare despre importanța resurselor naturale, mijloace de prevenire a poluării apei potabile, impactul negativ a defrișării fâșiilor de protecție a terenurilor agricole.	2012-2014	Primăria, ONG	10 000	Buget local, Surse atrase
Elaborarea planului de amenajare a teritoriului	Sădirea unui parc în fața Memorialului Gloriei.	2012-2016	Primăria, ONG	25 000	Buget local, Surse atrase
	Ameliorarea stării actuale a parcului de la Primărie și Casa de Cultură	2013-2016	Primăria	5 000	Buget local
	Elaborarea și implementarea unor proiecte în aplicarea tehnologiilor pe anumite terenuri pilot	2014-2016	Primăria	20 000	Buget local, Surse atrase

	Promovarea modelelor de succes obținute în implementarea noilor tehnologii	2012-2016	Primăria	10 000	Surse atrase
--	--	-----------	----------	--------	--------------

4.4 Obiectiv Strategic 4. Realizarea unui sistem instituțional modern, transparent, participativ și coezitiv

Program	Acțiuni/proiecte	Perioada de implementare	Responsabil	Cost estimativ, Lei	Surse potențială de finanțare
Perfecționarea managementului APL	Instruirea și perfecționarea continuă a consilierilor și funcționarilor publici	2012-2014	Primăria	15 000	Buget local Surse atrase
	Organizarea și desfășurarea permanentă a sondajelor de opinie publică.	2012-2016	APL	10 000	Buget local, Surse atrase
	Organizarea vizitelor de studiu și schimbului de experiență în managementul public	2013-2015	APL	30 000	Buget local, Surse atrase
	Identificarea, elaborarea, implementarea și evaluarea proiectelor de finanțare	2013-2015	Primăria, ONG	50 000	Surse atrase
Facilitarea accesului la informație	Editarea unui buletin informativ local	2012-2016	Primăria	80 000	Buget local
	Elaborarea pagini WEB a comunei.	2012	Primăria	20 000	Buget local
	Identificarea oportunităților și implementarea proiectelor de crearea a postului local de radio	2012-2013	Primăria	15 000	Buget local, Surse atrase
	Organizarea și implementarea de campanii de educare și informare a populației pe subiecte menite să îmbunătățească stilul de viață în întreaga comunitate: protejarea naturii, colectarea deșeurilor, păstrarea curățeniei în locurile publice, voluntariat, etc.	2012-2016	Primăria, ONG	80 000	Proiecte, Surse atrase
	Crearea unui Centru de Informare și Acces la Informație.	2012-2016	APL	30 000	Surse atrase

	Amenajarea unor panouri informative în diferite sectoare ale comunei și în satele din componența comunei	2012	APL	10 000	Buget local, Surse atrase
	Desfășurarea întâlnirilor periodice cu participarea reprezentanților grupurilor de sector și autorităților locale	2012-2016	APL	5 000	Buget local
Promovarea relațiilor de parteneriat și cooperare la nivel local, raional, republican și internațional	Susținerea ONG-urilor și promovarea activității acestora	2012-2016	Comunitatea, APL	5 000	Surse atrase
	Elaborarea și adoptarea Cartei Albe a cooperării autorităților publice locale și societății civile	2012-2013	APL	3 000	Buget local
	Crearea grupelor de inițiativă (de spijin) în fiecare sector	2012	APL	3 000	Buget local
	Desfășurarea seminarelor meselor rotunde pentru promovarea importanței activității ONG-urilor	2012	APL	5 000	Buget local
	Identificarea oportunităților și stabilirea relațiilor de înfrățire cu localități din străinătate	2012-2014	APL	20 000	Surse atrase, Proiecte
	Promovarea imaginii comunei în republică și peste hotare	2012-2016	APL	50 000	Surse atrase, proiecte